

ARBÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Egész évre 12 K. || Félévre 6 K.
 Negyedévre 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA
 Főmunkatárs:
CSORBITS LÁSZLÓ

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 BUDAPEST, VIII. KER., KENDER-UTCA 6. SZÁM.
 Telefon-szám: 108—00.

Közlemények átvételét csak a forrás megnevezésével engedjük meg.

A Salgótarjáni tőkeemelése.

A Salgótarjáni köszénbánya r. t. igazgatósága részvényeseit f. hó 19-én rendkívüli közgyűlésre hívja egybe és ennek tárgysorozatába a társulati alaptőkének 20.000 darab, egyenkint 200 korona névértékről szóló részvénynek kibocsátása által 4 millió koronával való felemelését és a megfelelő alapszabálymódosításokat tüzte ki. A társulat mostani alaptőkéje 18.000.000 korona s ha a rendkívüli közgyűlés az igazgatóság indítványát elfogadja, az új alaptőke 22.000.000 korona lesz, mely 110.000 darab, egyenkint 200 korona névértékű részvényre oszlik meg. A társulat utolsó alaptőkefelemelése 1907. első havában történt. Ezen intézkedés indító okául az szolgált, hogy az igazgatóság Zsilvölgyi bányáinak termelését, mely 1906-ban 8 milliót tett, fokozatosan 15 millióra akarja emelni. Ismeretes hogy 1906-ban valóságos szénhiány uralkodott. A hazai szénbányák az emelkedett keresletet nem tudták kielégíteni és általános volt az az óhaj, hogy a szénvállalatok saját és az ország érdekében fokozzák termelésüket. Ezt az óhaját akarta megvalósítani a társulat igazgatósága, mert kétségtelen, hogy a Zsilvölgy hazánk leggazdagabb szénvidéke, amely nemcsak a szénmennyiségek kimeríthetetlen volta, hanem egyttal a minőség kiválósága által is kitűnik. Mihelyt a rendkívüli közgyűlés megadta az igazgatóságnak a szükséges eszközöket, megkezdődött az erélyes munka. Az 1907. és 1908-iki években több mint 300 tiszti és munkásház készült el, az aninószai bánya kibővült, a Deák-aknát szanálták és Vulkánban serényen dolgoznak annak az aknának az elkészítésén és felszerelésén, melyben magában évenként 6 millió q-t fognak termelni. Ebben az aknában a mivelést már az idej ősön fogják megkezdni és a termelés már a legközelebbi években fogja elérni a maximális 6 milliót. A bányászat természetében fekszik, hogy az 1907-ben beszedett tőke nem gyümölcsoz azonnal. Minden új akna mélyítése évekig tart és csak ezen előkészítési idő után lép a haszonhajtó művek közé. A Salgótarjáni

k. r. t. erős alapozását mi sem bizonyítja jobban, hogy ennek ellenére is úgy 1907, mint 1908-ban és előreláthatólag 1909-ben is kamatoztatni tudta az egész, tehát még az előkészületi munkálatokra fordított alaptőkéjét is és kétségtelen, hogy mihelyt az új aknában a művelődés megkezdődik és kifejlődik, a társulat évi nyereségében jelentékeny megerősödés fog bekövetkezni.

Az utolsó tőkeemelés óta a társulat jövőjére nézve két nagyhatású tranzakciót kötött. Az egyikről lapunk utolsó számaiban volt alkalmunk megemlékezni. A társulat kezdeményezte a handlovai kutatásokat és mélyfurásokat. Ezek segítségével átkutatta az egész vidéket és kutatásainak eredménye bizonyította, hogy az egész járás jó minőségű szénben igen gazdag. Egyesült tehát a Magyar ált. k. r. t.-gal, együttesen megalapították a Nyugatmagyarországi köszénb. r. t.-ot, melynek 10 millió alaptőkéje felét a társulat jegyezte. Az új társaság serényen akar dolgozni, hogy áruját mihamarabb rendelkezésére bocsássa az ország azon részének, mely eddig talán kivétel nélkül külföldről behozott szenet használt. Vasutat is kell építeni Privigyétől Handlováig. Ezen hasznos beruházások gyors tempóban kell, hogy egymásután következzenek, ami a társulat által elvállalt 5 millió kor. készpénzben való befizetését teszik mielőbb szükségessé.

A társulat második tranzakciójáról is már ismételve volt szó lapunkban. A társulat ugyanis a Zsilvölgyben, a tulajdonát tevő tanyákon kívül haszonbérben birta a kincstári szénbányákat is. Ezen haszonbéri viszony 1917. végéig tartott. A társulat a kincstári szénbányákat nem művelte, de használta az üzemberendezéseket, tiszti- és munkáslakásokat, a kórházat, a gépműhelyeket, az iparvasutakat stb. A pénzügyminiszter hozzáfogván az állami szénbányászathoz, azt kívánta a társulattól, hogy a bérelt kincstári szénbányákat, melyeket amugy sem használ, adja vissza a kincstárnak az összes berendezésekkel együtt. A társulat teljesítette a miniszter óhaját, 1908. január hóban visszabocsátotta a kincstár-

nak a szénbányákat, visszabocsátotta az üzemberendezés egy részét is, a többit pedig részben a f. év, részben pedig az 1910-iki év végén fogja a kincstárnak átadni. Vizszontszolgálatul a kincstár fölmentette a társulatot az évi 200.000 kor. haszonbér fizetése alól és biztosított a társulatnak 1911-től kezdődőleg 10 éven át évi 8 millió q szénnek a m. kir. államvasutak részére való szállítását. Ezt a terhet, melyet a társulat a szerződés által magára vett, most teljesíteni akarja az igazgatóság, ami több millió kor. kiadást okoz. Az új tőke a felsorolt két nagy kiadás fedezésére szolgál. Minthogy azonban a handlovai szénbányászat, továbbá a zsilvölgyi befektetések az első években, az előkészület tartama alatt, nem lesznek gyümölcsözők a társulat az új részvényeket az 1909. és 1910. években nem akarja az üzleti eredményben részesíteni, hanem nekik a befizetés arányában 5%-os kamatmegtérítést fog nyújtani. Az új részvények csak az 1911. évtől kezdve részesednek a társulat üzleti eredményében. Az igazgatóság azonban nem kéri a részvényesektől az azonnali befizetést, mert az egész tőkére most nincs is szüksége. A részvényesek a befizetéseket a folyó és a jövő év végéig teljesíthetik, ami lényegesen megkönnyíti az új tőkének befizetését. Az igazgatóság a kibocsátandó részvények felére elővételi jogot ad régi részvényeseinek. Minthogy azonban az az általános tapasztalat, hogy nagyobb mennyiségű részvénynek a piacrajutása nagyobb árhullámzást idéz elő és nyugtalanságot okoz, ebből az okból az igazgatóság 10.000 darab részvényt oly módon akar lekötöni és a piactól távoltartani, hogy ezt a 10.000 darabot a Pesti magyar kerek. bank vezetése alatt álló konzorciumnak adja el — természetesen oly árban, mely semmi esetre sem lesz kisebb a részvényesek által fizetendő árnál.

Mi az igazgatóság ezen tervét szerencsésnek és úgy a részvényesek, mint a társulat érdekében mindenben megfelelőnek tartjuk. Biztosan hiszszük, hogy az új tőke ép úgy fog a részvényesek javára jól kamatozni, mint azt a társulat eddigi vállalataiba fektetett tőkéi teszik.

A magyar bányá- és kohóvállalatok közgyűlése.

Régi, nagy igazságokat hangoztatott dr. *Chorin* Ferenc, főrendiházi tag, a Magyar Bányá- és Kohóvállalatok Egyesületének közgyűlésén. Megvédelmezte a magyar bányavállalkozást azokkal a támadásokkal szemben, amelyekkel az utóbbi időben hivatottak és hivatlanok kétségtelenül elfogultságból illették.

A tények beszélnek! *Chorin* Ferenc pedig erős érveket szolgáltatott, amelyekkel bebizonyította, hogy a magyar bányá- és kohóvállalatok helyzete nem olyan rózsás, hogy azt az eredményt, mely tulajdon-

képpen nem is a legkielégítőbb, csak céltudatos, nehéz munkával, óriási áldozatok árán sikerült elérni!

Elismerjük, hogy a magyar bányá- és kohóvállalatoknak nagy akadályokat kellett leküzdeniök. De elérték azt, amire főrekedtek. A kedvezőtlen termelési és munkásviszonyok mellett sikerült elérniök, hogy a fogyasztáshoz mérten fokozzák termelési képességüket, ami óriási beruházásokat igényelt. A tapasztalás igazolja, hogy minden millió métermázsza szén kitermelése több mint 2 millió korona beruházást igényel. Nagy eredmény ez ha tekintetbe vesszük, hogy 1905 óta, amikor a munkásviszonyok kedvezőtlen időszaka bekövetkezett, 1908-ig a magyar szénbányák 50 százalékkal fokozták termelésüket. De tekintettel kell lennünk más nehézségekre is, amelyek szintén erősen gátolták a hazai szénbányászat fejlődését.

Chorin Ferenc értelmes, magvas elnöki megnyitóját alább egész terjedelmében adjuk. Olyan igazságokat mond el bennük, amelyek köztudomásuk, de amelyeket soha nem árt fölidézni. Nem szabad elfogultnak lennünk a hazai vállalkozással szemben. De az igazság kedvéért hangoztatnunk kell, hogy nem értünk teljesen egyet *Chorin* Ferenc fölfogásával. A mi vélekedésünk szerint például a szénárak drágulásához nemcsak az általa fölemlített okok vezettek, hanem olyan külső körülmények, amelyekre már többször rámutattunk. Osztjuk ellenben azt a fölfogást, hogy a fiatal hazai bányászatot támogatni, erősíteni kell. Előnyben kell részesíteni a legteljesebb mértékben az idegen szénekkel szemben és most már az államnak és a magánvállalkozásnak együttesen kell fáradoznia azon, hogy a külföldi szének fogyasztása a minimumra szálljon s ahol a geográfiai viszonyok, a szállítási feltételek kedveznek, lehetővé kell tenni a magyar bányatermékek térhódítását.

Chorin Ferenc világosan és behatóan jellemezte beszédében a magyar szén- és vaspiac helyzetét. A beszédet egész terjedelmében itt adjuk:

A lefolyt esztendőben a bányászat és kohászat terén serény munka folyt, a vállalatoknál nagy befektetések történtek. A befektetések a termelés emelkedésében és a fogyasztás részéről támasztott igények teljes kielégítésében már ez évben is kifejezést nyertek. A kőszénbányászat kezd kibontakozni azon nehézségekből, melyeket az 1906-ban beállott nagy munkásdepresszió előidézett, nagy áldozatok árán bár, de sikerült a bányáknak a munkásviszonyokat annyira konszolidálni, hogy termelésüket lényegesen emelheték, és oly beruházásokat tehettek, melyek ezen emelkedést a következő évekre is biztosítani alkalmasak. Barna és feketeszen termelésünk, mely 1907-ben 78.8 millió q-ra emelkedett, 1908-ban a 82 millió métermázsát már meghaladta, s biztos el fogja érni 1909-ben — amikor az utolsó évek tetemes befektetései már teljesen érvényesülni fognak — a 90 millió métermázsát. Ezzel szemben a behozatal, mely 1907-ben 18 millióról 28.9 millió q-ra emelkedett, 1908-ban teljes 5 millióval csökkent 24 millióra, mely adatoknál számításhoz kell vennünk, hogy a behozatal jelentékeny része, amely a tarifális előnynek tulajdonítandó, melyet a kül-

öldi szén bizonyos viszonylatokban geográfiai helyzetével fogva élvez. Aki ismeri azon nehézségeket, melyekkel hazánkban a munkásszerzés és különösen a bányászat terén a munkásképzés jár, az méltányolni fogja azt a munkát, melyet a magyar kőszénbányászat a lefolyt évben teljesített. Ezen tényekkel szemben teljesen alapvetőüliek azok a vádak, melyek — sajnos — a magyar képviselőházban is elhangzottak s melyek a helyzet jogtalan kiaknázásával a produkció szándékos korlátozásával az árak mértéktelen felcsigázásával vádolják a szénbányászatot. A kőszénbányászat a munkáshiány beálltának idejétől, 1905-től a mai napig ötven százalékkal emelve termelését. A folyó évben foglalkoztatott munkások száma meghaladta az ötvenezretet, ami azt jelenti, hogy a bányáipar a családtagokkal együtt 200—250 ezernyi embernek nyújt kenyeret. Ez bizonyára nem megvetendő eredmény s a vállalozási szellemnek s a magyar energiának kétségbevonhatatlan bizonyítéka. Ha tekintetbe vesszük, hogy a széntelepülés Magyarországon a bányászoknak nagyobb nehézségeket okoz, mint másutt, ha figyelembe vesszük továbbá a bányászattal járó kockázatot, mely jóval nagyobb a többi iparénál, akkor ennyi munka és kockázat után a finánciális eredmény egy-két régi, nagy tartalékokkal ellátott vállalatot kivéve, még kielégítőnek sem mondható s így a kiaknázás vádjá, mely csak tájékozatlanságból eredhet, semmivé törpül. Tapasztalásunk szerint minden millió q szén kitermelése több mint 2 millió koronányi befektetést igényel. A magyar bányavállalatok mérlegei mutatják, hogy ma Magyarországon 193 millió K tőke van a magyar kőszénbányászatra befektetve, mely jogosan tarthat igényt rá, hogy a jövedelmekben a munkáságnak és kockázatának megfelelő ellenértékét nyerjen.

A bányavállalatok bruttó nyeresége, melyből még a leírások teljesítendőik 1908-ban 12·8 millió korona volt, tehát 6·7%-a a befektetett tőkének, melyből a költségek és leírások után 7·7 millió korona azaz 4% jövedelem mutatkozik.

A magyar kőszénbányászat tehát a külföldi bányászat jövedelmezőségével szemben bizony még mindig alacsony fokan áll, sőt nem vélek tévedni, ha azt mondom, hogy a hazai ipar általában kedvezőbb képét nyújtja a jövedelmezőségnek, mint a bányáipar, pedig a hazai ipar többi ágai sem közelítik meg jövedelmezőség tekintetében az osztrák és a német ipar jövedelmezőségét.

Több rokonszenvet és több tiszteletet igényel tehát az a munkástőke, melynek feladata és hivatása, hogy amennyire csak a mi viszonyaink között lehetséges, emancipálja a magyar kőszénfogyasztást a külföld befolyásától és ezáltal egyik pillérjeül szolgáljon azon nemzeti törekvésnek, melynek végcélja a gazdasági önállóság. Árdragulást vetnek szemére, a kőszénárak jogtalan emelésével vádolják a magyar szénbányákat. Nézzünk szembe egyszer ennek a vádnak és tisztázzuk ezt az ügyet a közvélemény ifjószeke előtt.

Nem akarok arra utalni, hogy 1905 óta a nyers-termények a legfontosabb élelmi cikkek árai mennyire drágultak. Már pedig elég volna erre az egy tényre utalni, hiszen még a laikus előtt is világos lesz, hogy az összes élelmi és szükségleti cikkek árának rohamos emelkedése szükségkép maga után vonja a drágulását a munkabérnek, mely pedig sehol nagyobb szerepet nem játszik, mint éppen a bányászatnál.

De konkrét tényekre fogok utalni, melyek ezen kérdést még jobban megvilágítják. A bányafa, mely a széntermelésnél oly nagy szerepet játszik, 1905-től 1908-ig 68 százalékos drágulást mutat. A kőszénbányászatnál fontosabb szerepet játszó egyéb anyagok drágulása 25—40%-ra tehető. A munkabér a magyar bányákban 1905 óta átlag 30—35 százalékkal emelkedett s ha tekintetbe vesszük, hogy minden millió q szén termelésére 600 munkás esik, akkor mindenki kiszámíthatja a munkabér drágulásának hatását a szén árára. Ezekből az adatokból világos, hogy a kőszénárak emelkedése nem ki-

aknázása a helyzetnek, hanem a termelési költségek rohamos emelkedésének és általános drágulásának természetes következménye és jelensége. Magam, mint a GYOSZ elnöke legjobban szeretném visszaidézni azon időköt, midőn a magyar szénárak oly rendkívül alacsonyak voltak, hogy az ipart és a vasutakat olcsón kiszolgálhattuk. De a felődésnek természetes folyamánya ezt teljesen kizárja, sőt nem akarok rossz jósnak lenni, de a sokak által oly türelmetlenül várt új bányatörvény megalkotásával őszekötött reformok életbeléptetése után a termelési költségek az eddiginél is sokkal magasabbra fognak emelkedni, ami ismét a szénárak emelésének szükségét fogja maga után vonni. A bányatörvény megalkotásának szüksége mindannyiunkat áthat, mert a társálda viszonyainak rendezése és a munkaidő fokozatos leszállítása oly igények, melyeknek jogosságát kétségbevonni nem lehet. Csak vigyáznunk kell arra, hogy e reform megalkotásánál ne külföldi sémák után járjunk el, hanem tisztán a hazai viszonyok és a hazai vállalatok teherviselési képességei vétessenek tekintetbe.

A szénfogyasztás drágulását az államvasutak díj-szabásának emelése is fokozni fogja. Mindent elkövetünk, hogy ezt a lehető legcsekélyebb mértékre leszállítsuk, de csak részben értünk célt, mert a tervezett 4 filléres maximális emelés túl magas, nem áll arányban a szén belértékével és nagyobb, mint az osztrák díj-szabás által barnaszénre tervezett emelés. És itt határozottan kell utalnunk azon sajnos körülményre, hogy a hazai szénbányászat az államvasutak díj-szabásában nem részesül a megérdemelt támogatásban, sőt ki lehet mutatni számos esetben, hogy az a díj-szabási különbözet, melyet Baross tarifája a magasabb hőértékű külföldi és a belöldi szén között felállított, ma csak papíron létezik s az államvasut által a Kassa-oderbergi és a külföldi vasutakkal létesített köteléki díj-szabások által teljesen halomra lett döntve. Az összes számbavehető fogyasztási piacokra, a délmagyarországi és erdélyi piacokra is díj-szabásilag olyan kedvező elbánásban részesülnek a külföldi szénnek, hogy a köteléki díj-szabások után nyújtott kedvezmények teljesen ellensúlyozzák és kiegyenlítik a különbözeteket, amelyekkel a díj-szabások alapelvei szerint a hazai barnaszén olcsóbban volna szállítandó, mint a külföldi szén.

Ezt a következő példákkal illusztráljuk:

Dombrau—Budapest viszonylatban

a. díj-szabások szerinti fuvardíj kitenne:	
Dombrautól Ruttkáig 109 kilométerre	47 fillért,
Ruttkától Budapestig 312 „	102 „
összesen	421 kilométerre 149 fillért,

ezzel szemben a köteléki díj-szabásokban érvényesített kedvezményes díjtétel 122 fillér, vagyis engedmény a díj-szabás szerinti díjtételből 27 „ megjegyezve, hogy a gázgyártási célra szállított külföldi szén még további 6 fillér, összesen tehát 33 fillér engedményben részesül ugyanilyen alapon.

Dombrau—Pozsony viszonylatban

a. díj-szabások szerint 292 kilométerre	
esedékes	114 fillér
díjtétellel szemben, a kedvezm. díjtétel	85·6
engedmény	28·4

Dombrau—Debrecen viszonylatban

a. díj-szabások szerint 506 kilométerre	
esedékes	170 fillér
díjtétellel szemben a kedvezm. díjtétel	143
engedmény	27

Dombrau—Bazin viszonylatban

a. díj-szabások szerint 273 kilométerre	
esedékes	108 fillér
díjtétellel szemben a kedvezm. díjtétel	85·6
engedmény	22·4 „

Dombrau—Lédec viszonylatban

a díjszabások szerint 144 kilométerre esedékes	67 fillér
díjtétellel szemben a kedvezm. díjtétel	54
engedmény ezen az osztrák bányák közvetlen szomszédságában levő viszonylatban	13

Dombrau—Szabadka viszonylatban

590 kilométerre 186 fillér helyett	157 fillér
engedmény	29

Amint azt e pár példa is igazolja, a díjkedvezmények e hálózata az egész ország területére kiterjed és végeredményben a normális díjszabásokat teljesen hatályon kívül helyezi. Érdekes, hogy a külföldi szénre alkalmazandó „C” és hazai barnaszénre alkalmazandó I. kivételes díjszabásokkal érvényesített differenciálást el-tünteti.

Még sajtóságosabb, hogy a Kassa-oderbergi vasuton a külföldi szénre olcsóbb tarifa áll fenn, mint a belföldire. Ez annál kirívóbb, mert az új osztrák tarifareform egy 100 milliói sziléziai szénimporttal szemben a legdrágábban lépteti életbe a belföldi széntermelés védelmét, amennyiben nemcsak az alacsony hőfoku barnaszén, hanem a magas hőfoku fekete szén is oltalmába veszi a külföldi szénimport ellen.

Ilyen tényállás mellett jogosan várhatjuk a MÁV-tól, hogy két irányban siet segítségére a hazai széntermelésnek és pedig, hogy a kötelező díjszabásokat felmondva, ott hol a hazai szén természetesen láthatja el a fogyasztást — tehát a legitim fogyasztási területen — semminemű engedményt nem ad a magyar rovására a külföldi terméknek, másodsor pedig exponált vidékekre gravitáló magyar szénnek küzdelmét a fekete szénnel díjkedvezményekkel elősegíti.

Ez minimuma annak, amit a hazai termelés követelhet az államvasútjától. Ez annál szükségesebb ma, mert ha veszszük, hogy a állami akció már legközelebb érezhető lesz a széntermelésben, továbbá Handlova és Egercsehin az új bányák termelését is számba veszszük, négy év múlva a magyar széntermelés 110 millió méter-mázsára fog emelkedni.

A feketeszen visszasszorítása tehát okvetlenül szükséges, hogy a hazai széntermelés ithon elhelyezést találjon. Mikor minden állam, még Ausztria is törekszik a szénimportot csökkenteni, nekünk kötelességünk mindent megtenni, hogy a legtöbb munkáskezet foglalkoztató termelési ág termelésével az idegent amennyire csak lehet kiszorítsuk.

Áttérve vasiparunk helyzetére, immár harmadszor számolhatunk be azon jelenségről, hogy hazai vasiparunk az elmúlt évben is más irányu fejlődést mutatott fel, mint általában az európai. Míg ugyanis Európaszerte ipari depresszióról, üzembeszüntetésekről és redukciónról, a hét kövér után következő sovány esztendőkről beszél az 1908-as krónika, addig a hazai vasművek általában kedvező és csak az év végén lanyhuló üzletévre tekinthetnek vissza. Ennek a különböző irányu fejlődésnek okai nyilvánvalók. Az ipari fellendülés, mely az 1903—6 éveken mindenütt és minden téren mutatkozott amelyben — hazánkat kivéve — minden állam ipara ki vette a maga részét, nagyarányu fejlődést biztosított ezekben az esztendőben a külföld vasiparának. Ezt a fellendülést 1907-ben stagnatio és 1908-ban erős depresszió váltotta fel. Hazánkban a politikai körülmények az ipari viszonyoknak javulását csupán 1906-ban engedték meg. Csúpnán ezen időponttól kezdve lehetett szó nálunk magas ipari konjunkturáról. Az ipari fellendülés tehát 3 évvel később vette kezdetét nálunk, mint a külföldön, úgy, hogy annak hatását vasiparunk még a lefolyt évben is érezte.

Vasműveink főfogyasztói az elmúlt évben ismét a m. kir. államvasutak és a os. és kir. hadügyi kincstár voltak. A m. kir. államvasutak investitívó programja még mindig főforrása hazai vasműveink megrendelése-

nek s előreláthatólag az fog maradni még hosszabb ideig. Számos helyi érdekű vasut építési anyaga is képezte szállítás tárgyát és a múlt évi nagy waggonmegrendelés is erős munkával látta el a vasműveket. A hadügyi kincstár is nagy megrendelésekkel lépett fel és általában megelégedéssel konstatalható, hogy minden megtörtént a hadügyi kormány részéről a célból, hogy a magyar vasipar az őt megillető kvótához jusson. A kiviteli üzlet normalis fejlődést mutatott fel és különösen megemlítendő mezőgazdasági gépkivitelünk nagyarányu fejlődése. Általában visszatejlődést az előző évekkel szemben csupán a magánfogyasztásnál és ezt különösen az év utolsó részében kellett tapasztalunk. Hazai gépgyáraink elfoglaltsága erősen csökkent és ennek folytán a vasműveknek általuk való foglalkoztatása is. Ezenkívül az immár másodéve gyenge termés különösen a rudvas-szükséglet csökkenésében érezte hatását és a szünetelő építkezési kedv a kereslet lanyhulását idézte elő a vasgerendában.

Vasműveinknek ezen általában kedvezőnek mondható elfoglaltsága dacára, az árak múlt évi niveaujukat nem tarthatták meg. Következménye volt ez azon jelenségnek, hogy — és ez symptomatikus jelensége a külföldi depresszióknak — a külföldi német és különösen felsősziléziai vasipar, azon célszerűségi belátástól vezetve, hogy inkább olcsóbb áron adjon el, de üzemeit szüneteltetni ne legyen kénytelen, mint erős versenytársa kezd fellépni belföldi gyárainknak. Ez az év vége felé mind sürűbben jelentkező külföldi konkurrencia sürgős szükségességét jelentette az árak megfelelő szabályozásának. Áprilisban a lemez, májusban a rudvasak ára szállítottat le. Juliusban felbomlott az osztrák-magyar felsősziléziai conventio, a mi a felsősziléziai vasipar újabb inasitóját jelentette. Újabb áreszállítás novemberben következett be, lement a rudvas és lemez ára. Decemberben a vasgerenda ára is csökkent. Az ártendentia 1908-ban általában lefelé irányuló volt és az 1900. évben még további áreszállítások várhatók. Mindezen körülmények erősen befolyásolták iparunk jövedelmezőségét és komoly aggályt okoztak a jövőre vonatkozólag.

Mint másik a vasipart érintő jelenséget az 1908. évben meg kell említenünk a március 1-én életbeléptetett vasuti tarifális változtatásokat. Ambár ezek súlyosan nehezettek iparunkra, mégis belátjuk, hogy a m. kir. államvasutakat financialiter erősíteni kell. Mi haszna az olcsó tarifáknak, ha nincs vágány, lokomotív és kocsik a forgalom megkivánta számban. A m. kir. államvasutaknál rendszeres fejlesztési politika kell és ehhez meg kell adni az eszközöket.

Az elmúlt év munkásviszonyaira is ki kell terjeszkednünk. A kivándorlás lényegében az amerikai nagy ipari depresszió miatt általában szünetelt. Inkább a visszavándorlás időleges szimptomái mutatkoztak. Egyébként munkásviszonyainkat rendezetlenségnek jelezhetjük s nyugodtan nézhetünk e tekintetben a jövő elé, ha nem kellene félnünk, hogy a munkaalkalmaknak Amerikában való szaporodása idővel ismét emelni fogja a kivándorlók számát.

Az előadottak alapján általában megelégedéssel tekinthetünk vissza a vasipar elmúlt 1908. esztendéjére, mert az egyes gyárak üzemeiket folyton a teljes kiterjedésükben foglalkoztathatták. Sajnos ezek a kedvező viszonyok a folyó évben már rosszabbra fordultak; a külföldi ipar versenye, mind erősebben válik érezhetővé s az árakat kedvezőtlenül befolyásolja. Hozzájárulnak ehhez a rossz termés kilátások, melyek a mezőgazdasági gépipar termelésére és az építkezésre hatnak kedvezőtlenül. Ilyen viszonyok között bizony a vasiparunk nagy szüksége van az állami megrendelésekre; miért is kívánatos, hogy az államvasuti beruházások — melyek forgalmi szempontból égetően szükségesek — kellő erélylyel folytattassanak s a vicinális vasutakra irányuló vállalkozási kedv minden erővel előmozdítottassék.

Ezek azok jelenségek és törekvések, melyek alapján a vas és a szénipar joggal kérheti, hogy vizsgálatai méltányos elbírálásában részesüljenek. A fogyasztó és a termelő között más országokban is van bizonyos antagonizmus, de ez az antagonizmus sehol sem megy túl a különböző érdekű és irányú gazdasági törekvések természetes küzdelmén, sehol sem mennek odáig, hogy egy hatalmas az ország közgazdaságára elsődrendű fontosságú ipar kárára törjenek és jövedelmezőségének lehetőségeit csökkentve fejlődésének alapjait gyöngítsék. Csak ha viszonyaink tárgyilagosan ítélletnek meg, csakis akkor teljesíthetjük azt a fontos missziót, melyre a magyar vas és szénbányászat a hazai ipar fejlesztése körül hivatva van.

*

A közgyűlés az egyesület jelentését úgy, mint az elnöki megnyitóban mondottakat egyhangulag tudomásul vette, rendre elintézte a napirend összes pontjait. *Hönsch* Árpád bányáigazgató szövegét a *vasérckivétel* kérdéséről, amely körül nagyarányú vita indult meg, melyben *Déry* Károly, *Drolz* Hugó, *Veith* Béla és dr. *Chorin* Ferenc vettek részt és megállapították e kérdésben az egyesület álláspontját. Ezután az ülés elnök elterjesztésével véget ért.

✂ HAZAI HIREK ✂

A Magyarhoni Földtani Társulat május 2-án tartotta a nyári szünet előtt utolsó fölolvasó, ülését dr. *Koch* Antal egyetemi tanár elnöklésével. Az ülésen dr. *Schafarzik* Ferenc ismertette a galenit (ólom-szulfid) új előfordulását Sukorón, a velencei Meleghegységben és bemutatta a ladmóci és a zempléni sziget-hegységben található rézércceket. Ezután *Treitz* Péter m. kir. főgeológus beszámolt oroszországi és romániai talajismereti tanulmányutjáról, amelyet a múlt év tavaszán *Timkó* Imre osztálygeológussal végzett s amelyet *Semsey* Andor támogatott. Dr. *Liffa* Aurél m. kir. osztálygeológus a korláti új aragonit előfordulásáról tartott előadásában kifejtette, hogy a székesfőváros külső Thököly-utjának kövezése alkalmával a Korlátról származó bazalt kockakövek kis üregeiben az aragonit nevű ásványt fedezte fel, amely eddig a kőzetben lelhelyén ismeretlen volt. Végül *Mauritz* Béla értekezett a ditrói szienit-kőzetről.

Elhunyt bányáigazgató. *Késmárki Trompler* János nyug. vasgyári és bányáigazgató Iglón elhunyt 77 éves korában.

Az új szénpályaudvar kérdése. A Rákos-rendező pályaudvar szomszédságában tervbe vett új szénpályaudvar felszerelése és berendezése tárgyában a budapesti kamara a minap értekezletet tartott, amelyen az érdekelt üzleti szakma képviselőitében *Deszberg* Antal, *Fröhlich* Vilmos, *Gombosi József*, *Mansfeld* Ernő, *Radnai* Károly, *Révész* Vilmos, *Salamon* Jakab, *Schön* Ignác, *Vida* Jenő és *Weisz* Ármán vettek részt, a tanácskozások során, amelyekben az összes jelenlevők felszóltak, tüzetesen megállapították a porosz darabszén és a magyar gyári szén maximális magasságu raktározását, kívánatosnak jelezték a porosz kőszénre nézve a csuzdaszerű, a magyar szénre nézve a szinben való raktározást és kimu-

lalták, hogy a vasuti kocsikból a szekerekre való közvetlen kirakodás 2 fillérnyi megtakarítást hozhat métermázsánként. Tüzetes számítások után kimutattattott, hogy ezidőszertint a szénnek a vasuti kocsikból való lerakási költsége, amely főképen a csuzda magasságától, szélességétől s egyéb helyi viszonyoktól függ 2—3 fillérre, a szekerekre való felrakás pedig szintén 2—3 fillérre tehető. Az a kérdés, vajjon mechanikai le- vagy felrakodási berendezésektől várható-e az idevágó költségeknek s esetleg a szén eladási árának olcsóbbodása élénk vitát idézett elő; egyfelől kívánatosnak jelezték, hogy modern mechanikai berendezések létesíttessenek különös tekintettel a főváros szénforgalmának a jövő évtizedekben várható nagy emelkedésére, — másfelől azonban súlyos aggályok nyilvánultak meg több felől, az ilyen mechanikai berendezések ellen, a melyek tekintve az aránylag csekély budapesti szénforgalmat előreláthatólag igen költségesek lesznek s végeredményükben a szénnyakkereskedőkre áthárítva, utóbbiaknak üzemköltségeit érezhetően drágíthatnák. Üzleti tapasztalatok alapján megállapították, hogy a mai szénkezelés mellett elsődrendű porosz szénfajtáknál a dara- és porképződés 5¹/₂%; ez a tétel gépüzem mellett 8—9⁰/₁₀-ra emelkednék, — a magyar puha szénfajtáknál a törés 15—10⁰/₁₀-ra is emelkedhetnék. Mindezekre való tekintettel a szakértekezlet célszerűség tekintetéből a gépüzem berendezése ellen foglalt állást. Ezeken felül a szakértekezlet szükségesnek tartja, hogy az új szénpályaudvar csak akkor adassék át a közforgalomnak, ha teljesen kifogástalan utak fognak rendelkezésre állani, továbbá hogy a szénpályaudvar kapui már reggel 7 és fél órakor és délben 1 órakor nyitassanak a kellő kocsifordulók célszerű beosztatása végett, hogy a szénpályaudvarnak téli időben való kivilágításáról történjék gondoskodás, hogy a szénpályaudvaron kellő számú vágányhidmérlegek rendeztessenek be, a pályaudvarból kimenő kocsik részére vasuti hidmérleg bocsáttassék rendelkezésre, utóbbin a lemérés kötelezővé tétessék és a vizsfolysról is történjék gondoskodás. Végül az érdekeltek túlnyomó többsége annak az óhajnak adott kifejezést, hogy az új szénpályaudvarra necsak az eddig a nyugoti pályaudvaron dolgozó csuzdatulajdonosok, hanem az összes szénnyakkereskedők; amennyiben ez nem történhetnék meg, a nyugoti pályaudvarról a Rákos-rendező pályaudvarra kiterelt szénnyakkereskedők részére az ottani üzletvitelből felmerülő jóval nagyobb üzemköltségek ellensúlyozása végett a Józsefvárosi pályaudvaron megfelelő rakódóterületek volnának kihasítandók. Amennyiben pedig ez utóbbi megoldás sem volna elérhető, a Rákos-rendező pályaudvar szénzállítványai megfelelő taritális engedményekkel rekompensáltassanak.

A Mecenzéfi hámososok termelő szövetségének.

A mecenzéfi hámososok, mint már megírtuk, a kassai kereskedelmi és iparkamara támogatásával szövetségbe léptek, hogy termelési képességüket a mai kor igényeinek megfelelően fejlesszék. Az új szövetséget célja a mecenzéfi vasipar fejlődését és versenyképességét közös üzletkezelés mellett a kölcsönösség alapján előmozdítani és biztosítani, termékeit főleg az árusajtó útján előállítani, a mecenzéfi hámososok termelő-képességét a külfölddel megismertetni és ez által a

kivitelezési üzletnek alapját újból megteremteni. Egy üzlet-rész értéke 100 (egyszáz) korona. A tagok felelőssége a szövetkezet kötelezettségeiért harmadik személyekkel szemben korlátlan. Az alakuló közgyűlésen igazgatóság tagokká választottak: Göbl György, Böhm Jakab, Göbl Mihály, Schmidt János, Bodenlősz József és Gedeon János M. mecenzéfi lakosok, ugyancsak az alakuló közgyűlésen a kassai kereskedelmi és iparkamara ez időszertini titkáráként dr. Siposs Aladár kassai lakos jelentkezett, mint igazgatósági tag. A most nevezetteknek igazgatósági tagsági minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyeztetett.

Magyarország vasérctermelése. Magyarország vasérctermelésének fejlődéséről hű képet nyújt az alábbi hét évről szóló statisztikai kimutatás:

	métermázsza	értéke koronákban
1901	15,572.998	8,636.711
1902	15,622.383	8,334.439
1903	14,391.315	7,728.205
1904	15,240.356	7,913.563
1905	16,613.586	8,259.002
1906	16,982.905	9,276.346
1907	16,660.021	11,436.304

Az 1908. évi termelés túl fogja haladni a 12,000,000 métermázsát. A termelés emelkedése, ha nem is halad gyors mértékben, kielégítőnek mondható, mert a többi bányászati termékekkel szemben, a szén kivéve, a vasércbányászat fejlődése évről-évre tüntet föl bizonyos mértékű emelkedést.

Magasfeszültségű elektromos bányaberendezések. Egyik előző számunkban közöltük, hogy a frankfurti Voigt és Haeffner gyár magyar képviselője, az Engel Károly cég legközelebb a magasfeszültségű készülékek hazai gyártását is megkezdi. A cég főmérnöke, Jakobovics Dániel e végből hosszabb tanulmányutra indul, a Voigt és Haeffner gyár által berendezett ruhrvidéki speciális bányaberendezések tanulmányozására.

A Lapp Henrik-féle mélyfúrások, bányatelepek és mélyművek magyar részvénytársasága Budapesten közreadta az elmúlt üzletévről szóló jelentését és zárszámadását. Noha a mérleg mint várható volt — veszteséggel zárult, az első üzletév eredménye mégis kielégítőnek nevezhető. A társaság idegen számlára már több — ezek között igen tekintélyes — furási megbízást kapott, melyek a legjobb folyamatban vannak. A kőbányai uton épült gépgyár, rakodó csarnok stb. a modern technika legújabb vívmányai szerint vannak berendezve és folyó évi január havában tettek üzembe helyez. A vállalat, mely a legnagyobb műszaki feladatokra hivatott, immár mint Magyarország legtekintélyesebb és legmunkaképesebb mélyfúrási vállalata szerepel. A társaság az állami, városi és községi pályázatokban körülírt feladatoknak megfelelően, minden a mély- és kútfúrásokhoz szükséges gépeket, alkatrészeket és szerszámokat saját helybeli gyárában fogja készíteni. A maga nemében ezen egyedül álló új iparvállalat azon-

ban csak úgy nyer hathatós támogatást, ha nemcsak a magánvállalkozók, hanem a kormány részéről is lehetőleg sok érdemes megbízásban részesül. Amidőn igazán ezen szép reményekre jogosító vállalatnak további kitartást és sok szerencsét kívánunk, ama reménynek adunk kifejezést, hogy a jövő üzletévben már a megérdemelt jobb haladásról és eredményről fog e vállalat beszámolhatni. A mérleg adatai egyébiránt a következők:

Vagyron: Épületek, mélyfúrási gépek, szerszámok és eszközök, gyári berendezések, gyári gépek és szerszámok, modellek és anyagok értéke 335,590, irodaberendezés értéke 4103, részesedési számla 7012, értékpapír számla 1758, adósok számla 56,450, pénztár számla 720, Wiener Bankverein magyarországi fiókja készpénzbetétért 82,668, Nyereség-veszteségszámla 53,241, összesen 541,546 korona. **Teher:** Részvénytőke számla 500,000, hitelezők számla 39,546, értékcsökkenési számla 2000, összesen 541,546 korona. A nyereség- és veszteség számla így alakult: **Tartozik:** Gyárüzemköltség számla 3010, betegsegélyzőpénztár számla 148, üzleti költség számla 40,605, alapítási költség számla 2107, értékcsökkenési számla 2000, összesen 56,871 korona. **Követel:** Kamat számla 3629, egyenleg új számlára 53,241, összesen 56,871 korona.

A Dunagőzhajózási társaság bányüzemei. A cs. és kir. szab. Dunagőzhajózási társaság bányüzemeinek 1908. évi eredményei következőképpen alakultak: A szénbányák tiszta hozadéka 1,251.181.61 korona volt, (tavaly 1,140.266.28 korona, tehát 110.915.33 koronával több). Ezen eredményt annyiban kell különösen kielégítőnek mondani, mert tulajdonképpen csak közel tíz hónapi üzem hozadékát jelenti, miután június és július hónapok alatt a munkások sztrájkja következtében, amelyet május 1-től fogva már a passzív ellenállás előzött meg, a bányauzem teljesen le volt kötve. A tárgyilagos év kedvezőbb zárata kizárólag a javult eladási áraknak köszönhető, amelyek végre-valahára az önköltségekkel arányban álló színvonalra emelkedtek.

A Dunántúli kőszénbánya r. t., amelynek bányáit tudvalevően az állam vásárolta meg, felszámolás alatt áll. A vállalat felszámolása folytán az igazgatósági tagok ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságuknak megszűnését a budapesti cégjegyző bíróság bejegyezte, ugyancsak bejegyezte Kostka Antal és Marinovich Imre felszámolók ebbeli minőségét és cégjegyzési jogosultságát.

Új aszfaltbánya. Bartha testvérek sástelki birtokán aszfalttrégre bukkantak. Ennek kihasználási jogát a The Neuchatel Asphalte Co. Ltd. megszerezte és most Sástelken nagyobbarányu bányatelepet állít fel.

Bányavasut átalakítása és hegyi sikló építése. Bán Ernő hevesi építési vállalkozó apci kőbányájából az apczagyvaszántói vasutállomáshoz csatlakozó bányavasutját, amely eddig lőüzemű volt, gőzüzemre rendezi be. A kereskedelmi minisztérium a közigazgatási bejá-

Több évi gyakorlattal rendelkező egyén, ki a bányászati ügyvezetést és ellenőrzést tökéletesen érti keres megfelelő foglalkozást lehetőleg Budapesten. Szíves ajánlatokat „**Jó szerencse**“ jelige alatt a kiadóhivatal továbbít.

1909. június hó 9-ére tűzte ki és annak foganatosításával a m. kir. vasuti és hajózási felügyelőséget bízta meg. Ugyancsak megadta az engedélyt a miniszter nevezett cégnek egy hegyi sikló építésére is.

Szénforgalom. A magyar kir. államvasutak vonalain mentén fekvő kőszénbányák a május hó 9-től május hó 15-ig terjedő héten, hat munkanap alatt, összesen 11,334 kocsirakomány szenet adtak fel; 907 kocsirakománnyal többet, mint az előző héten és 99 kocsirakománnyal többet, mint a múlt év hasonló (május 10-től május 16-ig) időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 1889 vasuti kocsit raktak meg: 152 kocsival többet, mint az előző hét egy-egy munkanapján.

Szerencsétlenség Resicán. Az Osztrák magyar államvasutársaság tulajdonát képező resicai bányatelepen szerencsétlenség történt. Gázcsőrepedés következtében három munkás életét veszítette, többen pedig könnyebb-súlyosabb sebekkel menekültek meg a veszedelem helyszínéről. A sebesültek között van *Reisinger Lajos* bányamester is.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

Anglia nyersvas termelése. A British Iron Trade Association nemrég ismertette Nagybritánia nyersvas-termelésének adatait az 1908. évről, amelyben 9,289,840 angol tonnát termeltek az 1907-ik évi 9,923,900 tonnával szemben. Az Egyesült államokban, Angliában és Németországban az utolsó évtizedben a termelés a következő volt.

	Egyesült államok	Nagybritánia	Németország
	t o n n á n k é n t		
1900	14,011.000	9,103.000	8.521.000
1901	16.133.000	8.956.000	7.880.000
1902	18.107.000	8.819.000	8.530.000
1903	18.298.000	9.078.005	10.018.000
1904	16.762.000	8.833.000	10.058.000
1905	23,361.000	9.762.000	10.875.000
1906	25.712.000	10.312.000	12.293.000
1907	26.194.000	10.083.000	13.046.000
1908	15.740.000	9.439.000	11.814.000

A termelés tehát mindhárom államban csökkent az előző évek termeléséhez képest.

Az Egyesült államok szénforgalma 1908-ban. Az északamerikai Unio szénbányái, dacára nagy öntermelésének, tavaly 16,483 l. t.*) antracit és 1,487,816 t. bitumenes szén volt, amelynek legnagyobb részét (1,487,816 t.) Északamerika szállította, 20,506 t.-t. pedig az angolok, 31,792 t. tonnat a japánok vitték be, Ázsia egyéb részeiből 327,441 tonnát szállítottak. A kivitel főképpen a brit Északamerikába irányult, ahová 2,719,308 t. antracitot és 6,542,635 t. bitumenes szenet vittek be,

*) 1 long t. = 1016 kg.

Olaszországba 3672 t. † antracitot és 230,909 bitumenes szenet küldtek.

A be- és kivitt a következő statisztika tünteti fel:

	1907 l. t.	1908 l. t.
Behozatal:		
Antracit	9,896	16,483
Bitumenes szén	2.116,122	1.487,816
Kosz	132,536	129,591
Kivitel:		
Antracit	2.698,072	2.752,358
Bitumenes szén	10.454,677	9.100,819
Kosz	874,680	622,228

✂ TALÁLMÁNYOK ✂

Ércelőkészítő eljárás. M 3334 alapszám. The Murex Syndikate Limited cég London. A találmány tárgya oly érc és különféle töménységű előkészítési termékek és előkészítési maradékok kezelésére vonatkozik, melyek fizikai sajátágaik folytán nehezen különíthetők el. Ezen nehézséget rendszeresen az érc pseudomorfozisa okozza, mely eset a cinknél és a komplikált összetételeiű ólom-érceknél fordul elő. Az ilyen érceket zuzott vagy őrlött állapotban, oly reagenciákkal keverjük, amelyek az érc fémtartalmu vagy kvarcos kérgét (inkruszlációt) kellően megtámadják. Az aprított érceket, vagy az ércekből más módon nyert előkészítési termékeket tehát oly folyadékkal keverjük, amely a kérgét megtámadja, a fémtartalmu részekre azonban észlelhető vegyi behatást nem gyakorol. A kezelés által a fémtartalmu részek és a kérgék között levő tapadás meglazítatik, miáltal a fémtartalmu részecskék az osztályozásnál könnyen elkülöníthetők.

Eljárás és berendezés aprószemű szén vízteleltetésére. H. 2463. alapszám. Maschinenbau-Anstalt Humboldt cég Köln melletti Kalkban. A bejelentő cég egy régi eljárás szerint a vízteleltetés egy vízteleltető szállítószalag segítségével történik. A mosásra használt víz- és szénkeverékét, úgy amint az ülepítőgépből jön, egy gyűjtőgödörbe vezetjük, melyben az aprószemű szén leülepszik. Az iszap egy második gödörbe folyik át, mely az előbbi mögött vagy hozzá oly közel van elrendezve, hogy az aprószemű szén és az iszap egymásulán a gödrök alatt végigvezetett vízteleltető szalagra kerülnek és így a darabos szén, a finomabb szén részére szűrőt képez. Az újabb eljárás szerint az ülepítő-gépből jövő keveréket az iszap és az aprószemű szén elkülönítése végett egy szítára vezetjük, amely a darabos szenet visszatarlja és közvetlenül a vízteleltető és szállítószalagra vezeti, míg a mosásra használt vizet és finom iszapot átbocsátja. Ezen keveréket azután a szállítószalagról lefolyó iszappal együtt egy újabb tölcészerű ülepítő-gödörbe emeljük, amelyből végül az iszapot a szállítószalagon levő darabosabb szénre visszük át.

Találmányokat szabadalmaztat és értékesít; védjegy és mintaoltalmat kieszközöl az összes államokban **PATAKY VILMOS** hites szabadalmi ügyvivő **BUDAPEST, IV., Eskü-ut 3.**
Saját szabadalmi irodák a külföldön: BERLIN W. Leipzigerstrasse 112. **■ Telefon 89—22.**
PARIS, 58. rue Lafayette, AMSTERDAM, Kaisersgracht 209.

✂ SZÁLLÍTÁSOK. ✂

Szénzállítás. A mezőgazdasági muzeum fűtéséhez az 1909—11-re szükséges évenként kb. 5000 q aknakőszén szállítását a *Magyar általános kőszénbánya r.-t.* nyerte el 1.95 egységárban. A vállalati főösszeg 50.771 korona.

Kőszén-szállítás. Szeged város árlejtést hirdet három évi szén szükségletének. 34.000 q diószén és 4000 q kockaszén szállítására. Az ajánlatok június 16-ig nyújthatók be.

Pírszén-szállítás. A kecskeméti törvényszék 50 mm. pírszén szállítására pályázatot hirdet. Ajánlatokat július 3-ig lehet benyújtani.

Nagy repceolaj-szállítás. A M. kir. és Társ. Bányamű igazgatósága Nagyágon 150 mm. repceolaj szállítására adott megbízást a Conrád és társa műszaki nagykereskedő cégnek.

Szerszámgépek szállítása. Az oláhláposbányai m. kir. bánya- és kohóhivatal a következő szerszámgépek szállítására hirdet pályázatot: 1 drb. egyengető esztergapad, teljesen pontos szabványos csavarment metszésére felszerelve, 1 drb. harántgyalugép, szabadon álló szabványos furógép, 1 drb. 550 mm. előrenyomulással, 1 drb. szelentyű, 1 drb. cső vagy légpöröly, 1 drb. faesztergapad vasállványval. Ajánlati határidő június 12.

IRODALOM

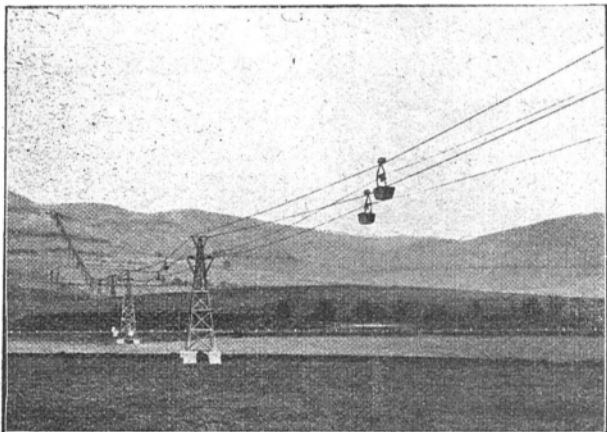
A Bányászati és Kohászati Lapok legutóbbi száma most jelent meg érdekes tartalommal. Dr. *Pálffy Mór* kir. főgeológus Böckh Jánosról emlékezik meg, *Altnéder* Ferenc, a nagybányai m. kir. bányai igazgatóság kerületében termelt ércek cinktartalmának dúsítására irányuló kísérletekről számol be, *Pfeifer Ignác*nak, a Magyar Szenek és a Budapesti Gázkérdés című tanulmányát, amely egyik előző számunkban napvilágot látott, szintén tartalmazza a fűzet. A lap szerkesztője hosszabb cikkben válaszol *Sobó Jenő* selmeci főiskolai tanár előző cikkére.

Bánya-, kézi- és zseblámpákat,

kizárólag újból tölthető accumulátorokkal ellátva ajánl igen nagy választékban

SZIKLAI ÉS TÁRSA, BUDAPEST

VII., BAROSS-TÉR 13. * TELEFON 44-29.

Ha jól akar vásárolni,

forduljon a

Bastir Galántai és Társa

céghez,

Budapest, IV., Deák Ferencz-utca 17. sz.

Legelőszőbb bevásárlási forrás posztókban, szövetek- és mindennemű ruházati kellékekben. Szállít ruhához szükséges szöveteket és hozzávalókat a legfinomabb minőségben, gyári áron.

✂ Ha új bányüzemét minden ✂
tekintetben fejlődésre alkalmasan és gazdaságosan akarja berendezni, költségek megtakarítása mellett, forduljon

Carl Etzrodt

Sangerhausen, Thüringia

céghez.

✂ Képviseelő kerestetik. ✂

Akkumulátorok gyára

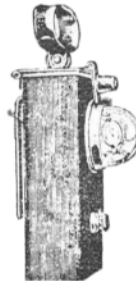
Langstein és Klein, Aussig

Csehország.

„MONTANA“

villamos bányabiztonsági lámpa bányákba és tűzveszélyes helyek részére alumíniumból.

Üzembiztonság! Sulya 1 1/2 kg.
Égési időtartam 12 óra!

Felcsatolható tartály bányák részére. Akkumulátorok minden célra.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

HECKEL ERNŐ

K. F. TÁRS., SZÁLLÍTÓ BERENDEZÉSEK GYÁRA

SAARBRÜCKEN, GLEIWITZ, PÁRIS, CHARLEROI, SHEFFIELD

ÉPÍT:

Sodronykötélpályákat, elektromos függővas-utakat minden teljesítményre és nagyságban.

Vágnékül kötéll- és lánctvontatásu szállítóberendezéseket. Vagonrendező telepeket.

Koepe-Heckel rendszerű szállítógepeket, vitákat, rakodóberendezéseket.

Magyarországi vezérképviselő:

GUNSZT FÉLIX mérnök

BUDAPEST, VII., Damjanich-u. 36. Telefon 161—34.

HAZAI GYÁRTMÁNY!

'STANDARD'

műszaki kereskedelmi részv-társ.

ezelőtt

Pick és Winterstein
Kuschnitzky és Grünhut

cs. és kir. udvari szállítók.

BUDAPEST,
VI., Teréz-körút 21.

FIUME,
Palazzo Adria.

Szállít:

olajokat,

szerszámokat,

csigasorokat,

emelőgépeket

és az összes műszaki cikketek.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Schottola Ernő gyáros
Budapest, Váci-körút 13. és 53. sz.

Vizmentes rukák bányamunkások részére,
gummizott szövetekből.

Bányászkalapok	K 15,50
Bányásznapok	" 11.-
Bányászcsuklyák	" 3,60
Bányászcsuklyák	" 2,60

!! Elsőrendű minőség. !!

**Akkumulátor-
gyár**

villamos bányalámpáinak terjesztésére képviselőt keres, aki a bányahivataloknál ismerettséggel bír. A gyártmányt Ausztriában mindenféle használják. Ajánlatok „PÁNYA-LÁMPA” jelige alatt e lap kiadóhivatalába kéretnek.

Német mélyfuró-vállalat Magyarországi képviselőt keres. Czim a kiadóhivatalban.

Pályázati hirdetés.

Az oláhláposbányai m. kir. bánya- és kohóhivatal részére a bányamű gépjavitó műhelyének felszereléséhez a következő engedélyezett szerszámok szállítandók:

1. 1 darab egyengető esztergapad, teljesen pontos szabványos csavarment metszésére felszerelve, csucsmagassága az asztaltól 210 mm., csucstávolsága 4.000 mm., legkiválóbb szerkesztés és erősségben, pontosan megjelölendő alkatrészeivel és földéközlő művel.

2. 1 darab harántgép (Schaping) lökethossz és gyalulható szélesség 400-450 mm., magasság 350 mm., körgyalu berendezése külön megnevezendő, földéközlő-művel és szerelékeivel.

3. Szabadon álló álványos furógép 1 darab 550 mm. előrenyúlással, a furható legnagyobb lyukbőség \varnothing 125 mm., mélysége 320 mm., 65 mm. furóorsó -vel, földéközlő-misszióval és szerelvényeivel megnevezetten.

4. 1 darab szelentyű 5-6 dar. b kovácstűznek megfelelően.

5. 1 darab eső- vagy légpöröly 150 kg. esősúlyal, szerelvényeivel.

6. 1 darab faesztergapad erőhajtásra vasálványal 300 mm. csucsmagasság és 1.400 mm. csucstávolsággal, földéközlő-művek és szerelvényeivel.

Az ajánlatban a műhely löketranszmisszió tengelyenkénti 140 fordulathoz mérten a földéközlő átvevő szíjtárcsáinak pontos méretei megadandók, a gép súlya, anyaga, szerelvényei és szerkezete leírandó, esetleg rajzon bemutatandó, azon ajánlattevők, kik az előleges felhíváskor ezt külön nem tették. A versenytárgyalás határideje folyó évi június hó 12. Az ajánlatok a galgói vasútállomásig szállítva adandók meg. Az ajánlatok egyik vagy másik gépre külön, vagy külön tételként felsorolva, az összesre tehetők. Teljesen beváló ajánlat alapján a hazai gyártmánynak — jelentéktelen árkülönbség mellett — feltétlenül előny adatik, miért is a származási hely igazolható. A hivatal fenntartja magának a jogot, hogy az ajánlatok közül a legmegfelelőbb ajánlatokat szabadon vászszaki. Az ajánlatokhoz biztosítékképpen az ajánlati gépek 10%-a készpénz vagy értékpapírban csatolandó. A legmegfelelőbbnek ítélt ajánlattevőkkel a szállítási szerződésileg fog megkötetni, a szállítandó gépekért 1 évi jótállás és 6 héten belül eső szállítási határidőnek kikötése mellett.

Oláhláposbányán, 1909. évi május hó 8-án.

M. kir. bánya- és kohóhivatal.

Salgó-Tarjáni kőszénbánya részvénytársulat.

Meghívó.

A Salgó-Tarjáni kőszénbánya részvénytársulat folyó évi június hó 19-én délelőtt 11 órakor Budapesten, V. kerület, Arany János-utca 25. szám alatt levő központi irodahelyiségében

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre az igazgatóság a társulat t. cz. részvényeseit meghívja.

Napirend:

1. Indítvány az alaptőkének 20,000 darab 200 korona névértékű részvény kibocsátása által 4 millió koronával való felemelése iránt.

2. Az alapszabályok 4. és 6. §§-ainak ez indítványnak megfelelő módosítása.

Budapesten, 1909. június hó 3-án.

Az igazgatóság.

Figyelmeztetés: Azon t. cz. részvényesek, kik a rendkívüli közgyűlésen résztvenni kívánnak, részvényeiket a szelvényivel és a még le nem járt szelvényekkel együtt június hó 10-ig bezárólag vagy a társulat fentmegjelölt központi pénztáránál, vagy pedig Wienben a „K. k. priv. allg. österr. Boden-Credit-Anstalt“-nál (1., Teinfaltstrasse 6) letenni tartoznak. Az alapszabályok értelmében 25 részvény egy szavazatra jogosít.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

18020/909. számhoz.

Pályázati hirdetés.

A m. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága az 1909. évi augusztus hó 1-től, 1910. évi július hó 31-ig az alábbi táblázatban megnevezett művek által szükségelt savtalan repceolaj biztosítása céljából ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A fogyasztó gyár megnevezése	Vasuti állomás, hová a repceolaj szállítandó	A szállítandó savtalan repce	
		kenő	égető
A m. kir. államvasutak gépgyára	Budapest Józsefváros	90.000	
M. kir. vas- és aczélgyár	Diósgyőr	120.000	160.000
M. kir. vas- és aczélgyár	Zólyombrézó	25.000	10.000
M. kir. vasgyári üzemvezetőség Libetbánya	Luczató	—	1.800
M. kir. vasgyári üzemvezetőség Tiszolcz	Tiszolcz		5.000
M. k. vaskőbányák üzemvezetősége Szirkvashegy	Nagyrocze	1.700	300
M. kir. bányáüzemvezetőség Rozsnyó	Rozsnyó		3.000
M. kir. vasgyári hivatal	Vajdahunyad	4.500	16.200

A repceolajok szállítására vonatkozólag mérvadó különleges és általános feltételek alulírt igazgatóság A5 ügyosztályában (Kőbányai-ut 21. f. em 23.) a rendes hivatalos órák alatt d. e. 8—12, d. u. 2—6-ig megtekinthetők és a pályázó cégeknek díjtanul átengedtetnek.

Minták beküldésétől eltekintünk.

Mindegyik ajánlattevő tartozik ajánlatával mindaddig

kötelezettségben maradni, míg annak el vagy el nem fogadásáról értesítést nem nyer.

Az ajánlatokban minden kétséget kizáró módon megnevezendő az ajánlott anyag termelési helye, továbbá, hogy előállítására hazai vagy külföldi származású nyersanyagok használtak-e fel.

A bérmentve helyt budapesti gépgyár, illetve helyt Diósgyőr vasgyár, Zólyombrézó, Tiszolcz, Luczató, Nagyrocze, Rozsnyó és Vajdahunyad állomáson ingyen hordóval és csomagolással értendő ajánlati árak, minden egyes tételre nézve külön-külön tisztán és olvashatóan, számokkal és betűkkel tüntetendők ki.

Az egy korona bélyeggel ellátott ajánlat, az ajánlatot tevő cég aláírásával és a kellő bélyeggel ellátott átitános és különleges feltételekkel együtt „Ajánlat repceolaj szállítására 18020/909. számhoz“ külczimmel ellátott és lepecsételt borítékban bérmentesen legkésőbb f. é. június hó 23-an déli 12 óráig, az alulírt központi igazgatósághoz (Kőbányai-ut 1.) nyújtandók be, hol a beérkezett ajánlatok ugyanezen időpontban nyilvánosan fel fognak bontatni.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott olajmennyiség 5%-a készpénzben vagy állami letételekre alkalmas értékpapírokban az alulírt igazgatóság központi pénztáránál (Kőbányai-ut 21.) legkésőbb f. é. június 22-ig a hivatalos pénztári órák alatt (d. e. 8—11 óráig) leteendő, mely összeg a szállítás elnyerése esetén 10% biztosítékra lesz kiegészítendő.

Ezen feltételektől eltérő, a kitűzött határidőig be nem érkező, táviratilag tett, továbbá oly ajánlatok, melyeknél lényeges részükben javítások vagy vakarások észlelhetők, végre melyekre nézve az előírt bánatpénz le nem tétetett, figyelembe nem vétetnek.

Az igazgatóság fentartja magának a jogot, hogy az ajánlatok közli — tekintet nélkül az ajánlott árakra — szabadon választhasson, továbbá, hogy az ajánlattevőt tetszés szerinti részmenyiség szállításával is megbizhassa, melynek szállítását az ajánlattevő az ajánlott árak és feltételek mellett elfogadni köteles, ha csak ajánlatában ennek ellenkezőjét világosan ki nem kötötte és végre, hogy a cél elérésére belátása és tetszése szerint bármily más intézkedéseket is tehessen.

Budapest. 1909. május hó 29-én.

A m. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága.

✂ CSÁKI ÉS HERBST ✂

nagykereskedés bányászati cikkekben

BUDAPEST, V., KÁLMÁN-UTCZA 21. SZÁM.

Bányalégszellőztető csövek

Felvonó-, daru-, csigasor- és egyéb lánczok

Ruggyanta áruk, tömlők, géptömitőanyagok

Villanyfelszerelési cikkek, izzólámpák

Bánya- és műhelyszerszámok, gépek

➡ A kincstári kőszénbányák szállítója. ➡

**SZIVÓ GÁZ
BENZIN
MOTOROK ÉS
LOKOMO-
BILOK.**

**BRÜNN-KÖNIGSFELDI
MOTOROK**

FAMEGMUNKÁLÓGÉPEK

= EGYED =
ÁRUSÍTÓ **ABELES EMIL** BUDAPEST
V. VÁCI-UT 14.

TELEFON 98-32. SÜRGÖNYCIM: BARSEL

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKAJA

**A LEGTÖKÉLETESEBB
TÖMITŐ LEMEZ**

EXPORT AZ EGESZ VILAGBA,
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

TAURIL KÖZPONTI ELÁRUSÍTÁSI IROD.
BUDAPEST GYÁR-UTCA 26. SZ.

MÓTOR-BENZIN minden fajsúlyban
és
MÓTOR-KÉKOLAJAT

mindennemű motorhoz alkamasat jutányosan szállít a Kőolajfinomító gyár r.-t. fiúmei, brassói és oderbergi gyáraiból. Megrendelések a központi irodába: **Budapest, V. ker., Nádor-utca 14. sz.** alá intézendők. Benzín-adómentességre vonatkozó eljárást illetőleg a kellő felvilágosítás ugyanott készséggel megadatik.

Mélyfurásokat elvállal és furóeszközöket szállít

Albert Fauck & Cie III/2. Vorderer Zollamts-
strasse No. 11. WIEN.

Magyarországi képviselet: **SERZOS ÖDÖN** okleveles mérnök
Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. — TELEFON 104-07.

ALAPITOTTÁK: AZ 1888-İK ESZTENDŐBEN

ENGEL KÁROLY

ALAPITOTTÁK: AZ 1888-İK ESZTENDŐBEN

Sürgönczim „Nori”

CÉGTULAJDONOS: Telefon-szám 12-36

DR. HOLITSCHER PÁL GÉPÉSZMÉRŐK, BUDAPEST, VI., NAGY JÁNOS-UTCA 3

Fordulatszámológok (tachométerek) és tachográfok.

A tachométerek és tachográfok a fordulatránytól függetlenül másodperczmutató óra használata nélkül pillanatszerűleg megadják a gőzgépek, gőzturbinák, hydro-turbinák, szivattyúk, transmissiók, dynamógépek és elektromótorok stb. perczenkénti fordulatszámát, ugyszintén lendítőkerekek és szijtarcsák kerületi sebességét, végül lokomotivok és villamos vasuti kocsik menetsebességét.

Érdeklődőknek készséggel küldöm árjegyzékemet.

„C60” jelű kézi-tachométer kézitáskában, tartozékokkal.

Kézitachométer „A” típus.
3 hajtótengelyvel, 3 mérési határral.

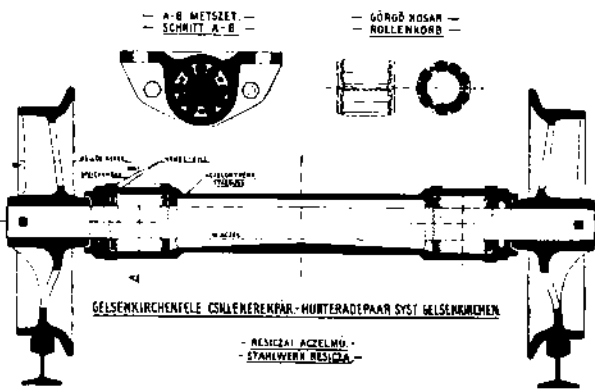
Kézitachométer „B” típus.
1 hajtótengelyvel, 1 mérési határral.

Kézitachométer „C” típus.
1 hajtótengelyvel, 3 állítható mérési határral.

Kézitachométer „D” típus.
1 hajtótengelyvel, 4 állítható mérési határral.

Tachográf „TR” típus.
Írószerkezettel ellátott tachométer.

Resiczai gyártmány!

Görgőcsapágyas (gelsenkircheni) csillekerékpárok.**E kerékpárok előnyei:**

1. A kenő-hüvelynek igen praktikus szerkezete, a mely a hüvely száraz-, illetve hűtését teljesen kizárja.
2. Ezen kenőhüvelyekkel megejtett próbák más kenőhüvelyekkel szemben 25%-os kenőolaj megtakarítást eredményeztek.
3. Az egyes alkatrészek könnyen kicserélhetők.

Rajzot kívánatra szívesen küld

**SZABADALMAZOTT OSZTRÁK-MAGYAR ÁLLAM-
VASÚTTÁRSASÁG MAGYAR BÁNYÁI, HÚTÁI
ÉS URADALMAINAK IGAZGATÓSÁGA**

BUDAPEST, IV. KER., EGYETEM-UTCA 1. SZ.

Urikány- Zsilvölgyi

Magyar Kőszénbánya Részv.-Társ.

Budapest, V. kerület, Nádor-utca 19. sz.

Telefon: 38-63.

Sürgönyelm: URIKÁNY BUDAPEST

Bányák: LUPÉNY (Hunyad megye)

Termel:Darabos szén | szoba-, gőzcséplőgép- és gőzeke-
Kockaszén | fűtésre

Diószén.

Aknaszén | kazánfűtési célokra

Pormentes aknaszén

Aprószén

körkemence fűtésre

Kovácsszén

kovácsolási célokra

Lupényi kőszénműveiben gyárt:

Darabos pirszenet | kohászati célokra

Kocka pirszenet | szobafűtési, cement- és cukor-
Dió pirszenet | gyártási célokra

Kénsavas ammoniumot, magas hatásfoku műtrágya

Vezérbizományos

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK

BUDAPEST, V. KER., NÁDOR-UTCA 12. SZÁM

:: Katalógusok,
költségvetések ingyen.

**Keskenyvágányú szállítóberendezések
bányák számára.**

Vágányok, fordítókorongok, kerekek.

Bányacsillék minden kivitelben.

**Szabadalmazott görgős-csapágyak és
kenőhüvelyes, görcsapágyas kerékpárok.**

Roessemann és Kühnemann

Koppel Artur-féle vasutak

Budapest VI., Váci-ut 113-115